

NÁVRH PROJEKTU DISERTAČNÍ PRÁCE

I. Název: Analýza procesu konstrukce rodiny v časopisové produkci let 1990-2010 a způsobů dekódování mediálních sdělení s rodinnou tematikou

II. Cíl výzkumu: V současnosti můžeme v populárních médiích slýchat názor, že se česká rodina ocitla v krizi. Tento argument podporují následující fakta: Vzrůstající procento bezdětných žen, stoupající počet dětí narozených mimo manželství, zvyšující se podíl párů, které se rozvádějí, a skutečnost, že v roce 2001 připadalo na jednu ženu 1,14 dětí. Ačkoli se většina odborníků shoduje, že nastíněný sociální vývoj je zcela v souladu s vývojem společnosti v postmoderní éře, zajímá nás, jak se v dané situaci chovají vybraná česká média - zdali obhajují koncept rodiny, či upřednostňují protikladné hodnoty. Jejich prorodinný, respektive antirodinný **diskurz** však nebudeme zkoumat pouze z čistě analytického hlediska. Budeme se rovněž zabývat tím, jak vybraným mediálním sdělením o rodině rozumějí studenti a studentky vysokých škol, kteří coby specifická sociální skupina vykazují řadu „krizových“ jevů: Manželství uzavírají v pozdním věku a většinou plodí jednoho až dva potomky. V rámci našeho výzkumu se proto pokusíme osvětlit, jak čtou vysokoškoláci mediální diskurz o rodině a do jaké míry se jejich **recepce** shoduje se zakódovanými významy.

V neposlední řadě bychom rádi upozornili na to, že náš výzkum je co do tématu a přístupu v českém prostředí ojedinělý. Nejen, že se v zamýšlené práci budeme zabývat povahou rodinného diskurzu napříč časopiseckým spektrem, ale naši analýze podrobíme také pečlivě ohraničené publikum.

III. Základní výzkumné otázky:

III.a Jakým způsobem zobrazovaly vybrané české časopisy rodinnou tematiku v letech 1990-2010?

III.b Jsou zkoumaná média prorodinná, nebo protirodinná?

III.c Jak dekódují vybraná sdělení o rodině studenti a studentky vysokých škol?

IV. Teoretický kontext: V disertační práci budeme vycházet především z následujících teoretických konceptů:

- **Teorie diskurzu** (Michel Foucault; Norman Fairclough; T. A. van Dijk; problematika „moci“, „vědění“, „exkluze“ a „prázdnoty“- „heterotopie“)
- **Teorie reprezentace** (Stuart Hall; problematika „typu“, „archetypu“ a „stereotypu“; „mýty“ dle Rolanda Barthesa)
- **Hallův model zakódování a dekódování** (Stuart Hall; „dominantní“, „dohodnutý“ a „opoziční kód“)
- **Koncept ideologie a hegemonie** (Louis Althusser; Antonio Gramsci; problematika „naturalizace mocenských vztahů“; „ideologické mody operandí“)
- **Mechanismus terapie a potlačení** (Peter L. Berger; T. Luckmann; problematika „sociální konstrukce reality“)

V. Definice vzorku a způsob jeho výběru:

- **Určení výzkumného souboru:** Vzhledem k nastíněnému charakteru analýzy budeme v naší práci operovat se dvěma odlišnými výzkumnými soubory: První množinu vzorků tvoří časopisy, které na základě jejich tematické specifikace dále dělíme na pět podskupin - časopisy rodinné, ženské, mužské, politicko-zpravodajské a společenské. Protože jmenované typy periodik čítají poměrně velké množství položek, rozhodli jsme se je zredukovat pomocí dvou základních kritérií: míry exkluzivity (časopisy „exkluzivní“ a „klasické“) a zábavnosti (časopisy „zábavné“ a „výchovné“). Do výsledného vzorku jsme pak zahrnuli zástupce každého z definovaných typů. Reálně analyzovaný materiál tudíž sestává z následujících titulů: Z časopisů o rodině jsou to periodika „Naše rodina“, „Rodiče“, „Family Star“ a „Miminko“; z ženských časopisů „Blesk pro ženy“, „Svět ženy“, „Cosmopolitan“ a „Marianne“; z časopisů mužských „Playboy“ a „Esquire“; z politicko-zpravodajských časopisů „Respekt“ a „Týden“ a z časopisů společenských „Spy“ a „Rytmus života“.

Druhou populaci představují posluchači vysokých škol. Vzhledem ke zvoleným metodám výzkumu, jimiž jsou metody focus group a hloubkové rozhovory, bude výsledný vzorek sestávat z šesti studentek a šesti studentů.

VI. Metody výzkumu: kvalitativní **diskurzivní analýza** (výzkum obsahu) a kvalitativní **recepční analýza** (výzkum publika realizovaný kombinací metod „focus group“ a „hloubkových rozhovorů“)

Výzkumný oddíl zamýšlené disertační práce rozdělíme na dvě části. V první části budeme zkoumat povahu rodinného diskurzu, který se objevuje na stránkách tematicky odlišných skupin časopisů. Protože chceme podat zevrubný popis mediálního obrazu rodiny a míníme zachytit i ty nejjemnější nuance, jimiž se v textech projevují mocenské vztahy a ideologie, budeme na zvolená periodika aplikovat právě metodu **diskurzivní analýzy**.

Ve druhé části se pak zaměříme na to, jakým způsobem dekodují rodinná sdělení posluchači vysokých škol. Abychom odhalili významy, které naši budoucí respondenti přisuzují vybraným mediálním obrazům rodiny, použijeme metodu **focus group**. Výsledky získané na základě této skupinové analýzy následně zpřesníme či doplníme skutečnostmi, které vyplynou na povrch v rámci **hloubkových rozhovorů**.

VII. Základní bibliografie:

- Chambers, Deborah. 2001. *Representing the family*. London: SAGE Publications.
- Foucault, Michel. 1994. *Diskurs, autor, genealogie: tři studie*. Praha: Svoboda.
- Hendl, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- Možný, Ivo. 1983. *Rodina vysokoškolsky vzdělaných manželů*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně.
- Rabušic, Ladislav. 2001. *Kde ty všechny děti jsou?* Praha: Sociologické nakladatelství.

VIII. Anotace magisterské práce:

NOVÁKOVÁ, L. *Mediální reprezentace otcovství a její proměny v čase*. Brno: FSS MU.

(156 stran, 58 663 slov)

Magisterská práce se zabývá mediálním obrazem otce a jeho proměnami v lifestyleových časopisech „Šťastný domov“, „List paní a dívek“ a „Vlasta“. Naším cílem je zjistit, jakým způsobem se o otci hovoří v časovém intervalu let 1918-2009 a jakých podob nabývá jeho mediální reprezentace v průběhu času. Prostřednictvím metody diskurzivní analýzy chceme však rovněž přispět k debatě o povaze mužství. Z toho důvodu jsme si položili následující výzkumnou otázku, která je pro naši práci klíčová: Sestává mediální obraz otce ze stále stejných charakteristik a vzorců chování (archetypů), nebo se spolu se svými reálnými protějšky vyvíjí, jak tvrdí představitelé tzv. mužských studií?